

Political Philosophy
Политическа философия

ПОСТИНДУСТРИАЛЕН КАПИТАЛИЗЪМ, КОЛЕКТИВНА ИДЕОЛОГИЯ И ОБЩЕСТВОТО НА АЛТЕРНАТИВНАТА ИСТИНА

Ален Клайн

133. СУ „А.С. Пушкин“

Резюме. В настоящата публикация ще разгледам накратко историята на капитализма до днес и ще аргументирам начина на опериране на този тип социална система като себекоригираща се екосистема с пряко влияние върху обществото и идеалите му. Ще представя контекста, в който възниква колективната идеология (КИ) като идейна система, като следствие от поредната еволюция на капитала. Накрая ще опиша характеристиките на обществото на алтернативната истина (ОАИ), връзката му с КИ и причините за появата му. Целта на този текст е от чисто аналитичен характер, а не аргументация в полза или против определено становище.

Ключови думи: капитализъм; социални екосистеми; колективна идеология; алтернативна истина

В Комунистическия манифест (Marx & Engels, 1969) Карл Маркс предвижда два феномена – експанзията на капитала на международно и световно ниво и смъртта на капитализма. Той твърди, че природата на капитализма, като система, ще доведе до неговата саморазруха, защото крайната цел на капитала е печалба (Marx & Engels, 1969: 105 – 110). Тъй като печалбата намалява с вдигането на стандарта на живот на хората на Запад и напредването на човешките права, капиталът обаче вече не е в състояние да експлоатира работниците както в миналото. В преследване на печалба капиталът търси нов пролетариат и започва да оперира на световно ниво. Може да се допусне, че именно така се ражда глобализацията – основният инструмент на капитала, който му позволява да продължава да расте и да живее. Маркс вярва, че този модел няма да продължи вечно и че капитализмът ще се самоизяде. Въпреки това, изглежда, че има фундаментален проблем в една от предпоставките, които Маркс приема. Ще защитавам тезата, че противно на неговото допускане, капитализмът не е чудовище, не е организъм, а вид екосистема, която се адаптира, самоллекува се и се изменя.

1. Въведение

Капитализмът през 2019 е почти неразпознаваем от капитализма през 1919. Според някои експерти в полето на икономиката, като Мейсън и Волф, ние живеем в посткапиталистическо общество (Mason, 2015)¹⁾ и сме свидетели на края на капитализма (Wolff, 2017)²⁾. Но можем да приемем друга теория, а именно, че всъщност живеем в един транснационален, постиндустриален капитализъм, тоест капитализма на XXI век – нов етап в живота на нашата система. Днешният капитализъм има същата цел, но нови методи за постигането ѝ, защото съществуват нови правила, възникнали вследствие на обществения икономически прогрес, който, на свой ред, е постигнат чрез успехите на индустриалния капитализъм и западния империализъм.

Парадоксално, капитализмът предоставя нужните ресурси на пролетариата да се бори за повече права, и след това финансира тези нови права. Пример са безплатното здравеопазване и образование. Счита се, че именно вдигането на стандарта на живот след настъпването на индустриалния капитализъм позволява на хората да поискат тези права. Според пирамидата на потребностите на Маслоу, след като хората притежават основните неща за живот – храна, жилище, безопасност, следва да искат и по-висши – здравеопазване, образование и т.н. (Maslow, 1943: 1945). Индустриалният капитализъм дава на хората работа, от която те да получават доходи и следователно да бъдат способни да си набавят онези базисни потребности, които сформират основата на пирамидата. По този начин индустриалният капитализъм осигурява и възможността хората да са в състояние да поискат повече. Тези нови желания успяват да станат реалност благодарение на антикапиталистите в политическия живот (тоест създаването на Лейбъристката партия в Англия и работническите синдикати). Отново парадоксално, изглежда, че въведените „нови права“ на човека се финансират от капитализма – чрез данъчното облагане. Така данъците върху собствеността и върху печалбата стават основни инвеститори в революционното ни съвременно разбиране за човешки права. Без капитал вероятно не би имало ресурс за поддържането на новопридобитите потребности. Следователно не е твърде спекулативно да се твърди, че капитализмът успява да спаси собствената си жертва. Възможността на капитализма да бъде сила за създаване на добро обаче, се появява именно благодарение на прилагането на просвещенски идеи, като отхвърлянето на съсловията и приемането на меритокрацията.

Допълнително, отново капитализмът освобождава човека от насилието на опресивни структури като църква, монархия и патриархия (по-късно) и възвръща правото на индивида да управлява личния си живот. Държавата изпада в позиция, в която вече губи стария си авторитет. Всеки е свободен гражданин, чиито граждански права са ясно регламентирани от обществения договор на Русо. Изумителното е, че човешките свободи включват и правото на

личността да стане опресор в рамките на допустимото в западните общества, тоест в рамките на отношението капитализъм – човешки права. Благодарение на приемането на идеята от страна на западните общества, че такива човешки права и свободи съществуват и следва да се третираят като фундаментални, се ражда либерализмът. Вече всеки от нас има минимална заплата, възможност да участва в работнически съюзи, социални осигуровки и безплатно образование. Всички тези процеси препращат обратно към аргумента на Маркс за експанзията на капитализма на световно ниво в търсене на нов пролетариат, който да бъде опресен, за да може капиталът да е „на печалба“. Те реферират и към аргумента за самоизяждането на капитализма. Ако се следват идейните точки, въведени и изложени от Маркс, краят на капитализма е трябвало да започне още през Втората индустриална революция, по време на която светът става свидетел на началото на масивната автоматизация на работната ръка. Такъв край обаче не се наблюдава до ден-дневен, тъй като с изчезването на едни професии се зараждат нови, което създава нови междукласови отношения. Това може да се разгледа като поредната демонстрация за това как капитализмът се самоадаптира.

Ето защо аналогията с природата не може да бъде по-точна. Капитализмът както се самоизяжда, така и се самоллекува и храни едновременно. С всеки цикъл настъпва нова ера в политическия, медийния и обществен живот. Всяка една трансформация на капитализма резултира в трансформация в обществото и обратното. Обратно към предсказаното от Карл Маркс, смятам, че той е прав за нуждата на капитала да се разпери в четирите края на света, но глобализацията, сама по себе си, не е от значение, важни са последиците от нея върху обществената мисъл. С началото на технологичната революция и отричането на процеси като глобализацията избухна неолиберализмът. Той не е нищо повече от нов, пореден етап в развитието на капитализма. Именно тази система дава тласък на раждането на новата колективна идеология – прогресивизъм. Тук искам да поставя и началото на анализа си върху функциите и характеристиките на обществото на алтернативната истина (ОАИ).

2. Колективна идеология (КИ)

Последните редове целенасочено бяха написани в по-хаотичен вид. Какво общо имат неолиберализмът, прогресивизмът и какво е колективна идеология? Каква роля има капитализмът с всички тези политически течения?

Една година, едно движение – 2008, The Occupy Wall Street Movement. Тази година е изключително символична, защото е обвързана с две идеи. Първо, слага неформален край на културата на нерегламентираната пазарна икономика, още позната като културата на неолиберализма. Използвам думата „култура“, защото до някаква степен неолиберализмът все още съществува на практика в икономиката, но не по толкова явен начин и не във всички отноше-

ния. Отчасти неолиберализмът се опитва да се запази като доминираща идеология сред и чрез масмедията (нещо, което ще засегна по-нататък), но бива контриран от популистките сантименти на публиката и протекционистките политики на някои управляващи (Доналд Тръмп в това лице). Във всеки случай, 2008 маркира „шумното спукване“ на неолибералния балон. Шум, който дава възможност за раждането, след точно 3 години, на първото от поредица от прогресивни движения, което също може да се смята и за единственото икономически ангажирано прогресивно движение в същата тази поредица, която ще анализирам – „Окупирай „Уолстрийт““. Движението се бори за социална справедливост (Social Justice) и поставя наратива „ние срещу тях“ – в случая, 99% работническа класа срещу 1% ултрабогати финансисти. „99 срещу 1“ е и своеобразно съвременно понятие, чрез което се изразява сблъсъкът между пролетариат и буржоазия. „Окупирай „Уолстрийт““ се фокусира единствено върху икономическото неравенство в САЩ и как то вреди на цялото общество. Съществува голямо чувство за социална несправедливост, която трябва да бъде преодоляна. В този контекст на генерално недоволство, глобализация, която предвижда делокализацията на много индустрии отвъд Запада и нерегламентирана имиграция към същия този Запад, системата трябва да създаде решение на проблем (умишлено използвам думата „проблем“ нечленувано).

Смятам, че известната фраза (макар и не напълно доказано) на създателя на автомобила Форд е подходяща, за да се опише как чрез кризата през 2008 капитализмът създава модерния прогресивизъм, който се бори за социална справедливост. Често се приписват на Форд думите³⁾, че ако бе попитал клиентите си какво искат, те биха отговорили, че имат нужда от по-бърз кон. Тоест целта на създадения от него автомобил е бил да даде на хората нещо, което дори не знаят, че искат. По онова време средният човек сякаш е искал по-бърз кон, който да не яде толкова, но вместо това получил нещо, което даже не би си помислил да пожелае – автомобил. По същия начин движението за социална справедливост получава расова, етническа, сексуална и полова справедливост вместо изначално търсената икономическа справедливост.

Всяко шокиращо събитие, свързано с капитализма, предвижда трус в обществото и в колективната мисъл. Когато говоря за колективната мисъл, тя ще се третира като продукт на обществото на алтернативната истина (ОАИ). Обратно към вече установения вид социална справедливост, предоставена от капитализма на обществото, нека видим как тя повлиява колективната мисъл. Социалната справедливост стои в основата на много дебати относно ролята на идентичността на индивида в обществото. Това, на свой ред, предизвиква обособяване и приемане на нови идеали в обществото като идеалите за толерантност и социално равенство. Това обаче не е достатъчно, за да се законени колективната идеология (КИ). Нужно е да се затвори кръгът, а именно,

обществото не само да приеме собствено създадените си нови идеали, а и да започне да се бори за налагането им. Идеите, както предметите, са подложени на същия принцип – този на свободния пазар. Обществото вече напълно съзнателно иска социална справедливост, пазарът изпълнява. Международните корпорации създават цели отдели, посветени на расово, етническо, сексуално и полово разнообразие, с цел приемане и уважаване на различията между хората. Така наречената Media Representation сфера, или медийно представяне, е в центъра на комуникативните науки в ХХІ век. По този начин се създава и нова война между класите, този път не на икономическо ниво⁴⁾.

Капитализмът е глобален и както вече беше споменато, се адаптира към локални условия, но същевременно за него е валидно и обратното. Следователно могат да се оразличат и наблюдават различни „класови“ конфликти. Докато в Третия и Втория свят конфликтът е на база икономическо неравенство, в Първия свят той е основан върху „идентично“ неравенство. Изглежда, че съществува триизмерност на капитализма като глобална система. От една страна, все още са налични класическите закономерности за експлоататор и експлоатиран. От друга страна, вече може да се говори за противопоставянето на привилегирован и непривилегирован. Във втория случай обаче статутът се определя от идентичността на индивида. Тази идентичност бива определена, на свой ред, от арбитражни характеристики като раса, пол, сексуалност и други.

От изключително значение за разбирането на КИ и ОАИ е да се знае какво представлява т.нар. „политика на идентичността“. Политиката на идентичността е политизацията на човешката самоличност. Феноменът започва в САЩ и е пряко свързан с идеята за социална справедливост. За да бъде предотвратено изчезването на тази концепция, тя трябва да бъде по някакъв начин институционализирана и колективизирана. Приложеният пазарен принцип на идеите, споменат по-рано, не е достатъчен, нужно е дадената идея да стане част от активния политически живот. Развитието на една концепция започва първо в света на медиите. Нейното размножаване пък вече настъпва в света на икономиката, а финалният етап – нейното налагане – бележи началото си в политическия живот. Така се стига до момент на дерационализирането на тази идея с цел поддържането ѝ в общественото пространство, провокиращо нейното универсално приемане като свършен факт, а не като хипотеза. В края на този процес идеята се превръща в КИ.

Според философа Славой Жижек ние всички сме подвластни на идеология, дори и в най-тривиалните дейности на нашето ежедневие. Тоест, макар и неосъзнато, правим това, което правим, под влиянието на идеологията, която ни е обзела. Тя не е лична, а глобална. Жижек описва концепцията си за идеология, като умишлено я вулгаризира и сравнява с тоалетни. Да, с тоалетни. Според него тоалетните чинии във Франция, Англия и Германия са различ-

но устроени именно защото респективните нации имат различни идеологии, тоест различни разбирания за взаимоотношенията между йерархиите (Zizek, 1997: 5). Тоест според Жижек всичко, което се случва в нашето общество, се води по това каква колективна идеология оперира. В случая с ХХІ век тя е капитализъм. Бихме могли да го наречем прогресивизъм, но поставянето на различни етикети не отменя централната теза, аргументирана в това есе – че капитализмът се адаптира и спрямо тази адаптация всички ние създаваме нова идеология, която да отговаря за реда в обществото и личния ни живот.

Макар и благородна, КИ неизбежно спира да бъде рационална в контекста на капитализма – нейния създател. Аналогията между идеите и пазара не е случайна. В контекста на този етап на разглежданата тук система, идеята (в случая за социална справедливост) първо се явява като решение на неосъзнат проблем, релевантен за съответното обществено състояние, и после се явява като продукт, от който има печалба. Сега, когато тази идея е напълно институционализирана, е време, тя да „върне“ на капитализма под формата на печалба. Изключително просто казано – реклама, книги, семинари, филми, документални филми, статии, предмети и още много други артикули, които са белязани с определена цена и носят съответния капитал. КИ наподобява задължителното закупуване на продукт – идея, защото по дефиниция идеята вече е идеология и е колективна, тоест задължителна.

Днешната КИ, както отбелязах в началото, е просто начин, по който капитализмът да облекчи страданието, което създава за хората. Социалната справедливост, като централен компонент на КИ, е стъпка напред към постигането на желаното утопично общество, в което няма несправедливост и неравенство, базирано на идентичността. Въпреки това, тъй като тази утопия е синтезирана от капитализма като начин да се самосъхрани, можем да заключим, че Жак Атали (2004) е бил на прав път по отношение на допусканията си за утопиите. В книгата си „Братства. Една нова утопия“ той издига тезата, че утопията винаги се излъчва от елит, който е притеснен от самоунищожението си (ibid). Считам, че Атали е напълно прав, защото случаят с капитализма е точно такъв. За да го илюстрирам ясно, нека наречем днешните капиталисти „елит“, а каузата на прогресивизма – „утопия“.

3. Общество на алтернативната истина (ОАИ)

При дефинирането на утопията се заражда контраутопия. Не дистопия, а контраутопия. Тук се появява конфликтът в нашето общество, което, на свой ред, дава началото на алтернативна истина, която заема толкова форми, колкото страни има в зародилия се нов конфликт. За да се онагледя по-добре функцията на конфликта, ще използвам метафора. Нека си представим, че конфликтът е баскетболно игрище. Единият отбор се бори за утопията, а другият – съответно за контраутопията. Топката е вече засегнатата по-рано по-

литика на идентичността. В този сблъсък печелившият отбор получава купа. Купата е монопол над истината и съответно нова КИ, а който контролира КИ, той притежава властта над масите.

Разбрахме какво е утопията, сега остава да разберем какво е контраутопията. Тя също е продукт на капитализма, но не произлиза от елита, а точно обратното, произлиза от най-необразованите и непривилегированите прослойки в обществото. В медийното пространство те биват наричани „загубилите от глобализацията“. Благодарение на глобализацията, ако елитът реферира към хората, които могат да живеят навсякъде, то контраутопистите са хората, които живеят просто „някъде си“. Контраутопистите построяват своята теза, като твърдят, че проблемите в обществото са в резултат на наложилите се идеи за социална справедливост. Те искат връщането към едно старо общество. Проблемът тук обаче е, както установихме, че днешното общество е произведено в резултат на капитализма. Тоест възможността желанието на контраутопистите да просъществуват, би имплицирала връщането на капитализма също назад. Ако се направи препратка към аналогията с природата – това би означавало обратно връщане на еволюционното развитие на човешкия организъм към минало състояние в контекста на настоящата околна среда. Нещо невъзможно. Поради противоречието във фактите се появява алтернативната истина.

Алтернативната истина не е, както навярно биха предположили някои, нито пропаганда, нито подвеждаща истина, нито фалшива новина, тя е система. Фундаментално е да се отбележи, че въвеждането на това понятие няма нищо общо със заблудените от медиите и лъганите общества под тоталитарни режими, за които разказват множество прочити на съвременната история. В настоящия текст се приема положението, че тази система се появява вследствие на натуралната еволюция на капитализма и бива налагана от самите нас, гражданите, макар и често несъзнателно.

Функционалната система на алтернативната истина е комплексна, но същевременно оперира в много проста околна среда. Първо, тя съществува във вакуум или ехо камера, защото всяка страна поддържа собствена истина. Второ, тя се храни с полуфакти и цели емоции, защото е продукт на схващането, че мнението е факт. Трето, тя е паяжина, която впоследствие създава ОАИ, където различни групи хора се борят за монопола върху истината под претекста за морална правота, който, на свой ред, е напълно субективно конструиран.

В ОАИ свръхполяризацията на публичния дебат и впоследствие нараняването на интегритета на истината като обективна са неизбежни. Струва ми се, че причината за обезценяване на истината е всъщност много проста и се корени в обременеността на публичния дебат с политика на идентичността, която, на свой ред, е изцяло базирана на емоции. Една група хора се чувства застрашена от друга група хора на базата на собствената си идентичност, съ-

поставена с тази на другите. Тези нерационални емоции впоследствие биват експлоатирани от злонамерени манипулатори с цел не само монополизиране на истината, но и монополизиране на властта. Тук аргументът ми цели да покаже, че всъщност популизмът НЕ е опозиционната сила на ОАИ, а е алтернативна истина сам по себе си, защото оперира и успява да просъществува на същия принцип. Всеки индивид има различен опит, следователно е почувствителен към даден тип външни стимули. Политиката на идентичността събира хора със сходен опит и интереси и ги убеждава, че техните проблеми са породени и се дължат на друга група хора. Така, алтернативната истина позволява антагонизирането на различния или този с различна позиция не на базата на факти, а на базата на това каква е неговата идентичност от идеологическа обществена точка, отново с цел монополизирането на властта. В резултат всички ние чуваме изказвания в дебати като „истината не е истина“ (Rudy Giuliani, 2018)⁵ или „ниеподнесохме алтернативни факти“ (Conway, 2017)⁶. Подобни изказвания, направени от личности, които носят политическа отговорност, показват последиците от изкривяването на истината, а именно формирането на ОАИ или общество на постистината. Постистината вече завзема политическия живот до степен, в която се поставят под съмнение научните факти за климата и ваксините например. Алтернативната истина може да има безпрецедентни последици за обществото, защото превръща промяната или реформата в невъзможни, а компромиса – в немислимо решение.

Заклучение

Възниква въпросът дали е възможно да съществува КИ без алтернативна истина. Отговорът е „да“ и историята го доказва, макар и с незадоволителни примери, в които истината е още по-жестоко компрометирана. Предизвикателството пред нас е да запазим капитализма и КИ, без да компрометираме обективната истина. Във всеки случай, КИ е от фундаментално значение за едно цивилизовано общество. КИ предполага създаване на обществени идеологически норми, без които бихме живели в пълен идеологически хаос. По-конкретно казано, КИ е това, което например предотвратява съществуването на свободен дебат на тема „За или против изнасилването на деца?“. КИ поставя неформални забрани, които пазят обществото от това да се върне в примитивната си форма. Ако следваме идеите на Томас Хобс (1970), би следвало да вярваме, че обществото се нуждае от Левиатан, който да го брани от хаоса, който би се създал, ако то не е подчинено на висш авторитет. „Левиатан“ на Хобс може да се използва и като аргумент за тоталитарен режим като алтернатива на хаоса, но в контекста на XXI век е *недопустимо* да предлагаме възвръщане към потисничеството на масите от диктатор, защото това е система, обречена да се разпадне – дали заради бунт от страна на народа, или гражданска война за върховната власт. Този аргумент демонстрират Дарон Ацемоглу

и Джеймс Робинсон в „Защо нациите се провалят“ (2013). Не, днешният Левиатан, който да пази обществото от примитивната му натура, трябва да не е в лицето на един лидер или държавен апарат, а в лицето на система от идеали и принципи, създадени от самото общество – тоест капитализма и неговата колективна идеология. КИ е Левиатанът, а капитализмът е неговото леговище. Проблемът е, че и закрилникът, и скривалището все още са единствено в човешките ръце. Първият етап бе да се създадат тази „екосистема“ и това „чудовище“. Сега обществото е вече в етап, в който едната страна се бори за утопията, тоест създаването на нов Левиатан, който да властва над нас, а другата се бори за антиутопията, за стремежа да си върне стария Левиатан, който обаче не може да съществува в новата екосистема. Последният етап остава да бъде предвиден. Той би зависил изцяло от развитието на екосистемата „капитализъм“. Този въпрос засега е отворен, но за съжаление, единствено за един спекулативен прочит.

БЕЛЕЖКИ

1. За целия анализ на Мейзън срв. Mason, P. (2015). *The End of Capitalism has Begun*. (Online) *The Guardian*. Available at: <https://www.theguardian.com/books/2015/jul/17/postcapitalism-end-of-capitalism-begun> (05.07.2019)
2. Цялото интервю е достъпно на: Wolff (2017). *When and Why will Capitalism end?* (Online) *An Interview*. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=_tfCLUIFb4Q (05.07.2019)
3. Срв. напр. Miller, 1999, стр. 67.
4. Важно е да се отбележи, че този феномен се наблюдава основно на Запад.
5. За целия материал срв. Giuliani, R. (2018) *An Interview*. (Online) *NBC news*. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=CljsZ7lgbtw> (05.07.2019)
6. За цялото интервю срв. Conway, K. (2017) *An Interview* (Online) *NBC news*. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=VSrEEDQgFc8> (05.07.2019)

ЛИТЕРАТУРА

- Атали, Ж. (2004). *Братства. Една нова утопия*. София: Критика и хуманизъм.
- Хобс, Т. (1970). *Левиатан*. София: Наука и изкуство.
- Marx, K. & Engels, F. (1969). *Manifesto of the Communist Party*. In: *Marx/Engels Selected Works*, Vol. One. Moscow: Progress Publishers. 98 – 137.
- Mason, P. (2015). *The End of Capitalism has Begun*. (Online) *The Guardian*.
- Maslow, A. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370 – 96.
- Maslow, A. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.
- Miller, G. (1999). Creating Cruise Ships with an Eye on Next Generation. *The Cruise Industry News Quarterly*, 9 (37), 67.

Zizek, S. (2017). *The Plague of Fantasies*. London: Verso.
Acemoglu & Robinson (2012). *Why Nations Fail*. London: Profile Books

REFERENCES

Attali, J. (2004). *Fraternities. A new utopia*. Sofia: Kritika i humanizam.
Hobbes, T. (1970 (1660)). *Leviathan*. Sofia: Nauka i izkustvo.
Marx, K. & Engels, F. (1969). Manifesto of the Communist Party. In: *Marx/Engels Selected Works*, Vol. One. Moscow: Progress Publishers. 98 – 137.
Maslow, A. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370 – 96.
Maslow, A. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row.
Mason, P. (2015). *The End of Capitalism has Begun*. (Online) The Guardian.
Miller, G. (1999). Creating Cruise Ships with an Eye on Next Generation. *The Cruise Industry News Quarterly*, 9 (37), 67.
Zizek, S. (2017). *The Plague of Fantasies*. London: Verso.
Acemoglu & Robinson (2012). *Why Nations Fail*. London: Profile Books

POST-INDUSTRIAL CAPITALISM, COLLECTIVE IDEOLOGY, AND ALTERNATIVE TRUTH SOCIETY

Abstract. In the following paper, I propose a short reconstruction of the history of capitalism up to the present time. I am going to argue that capitalism as a type of social system can be presented as self-adjusting ecosystem that directly influences our society and its ideals. In order to argue in favor of my thesis, I will present the contextual frame which promotes the emergence of the Collective Ideology (CI). I intend to show that, as a system of beliefs, CI comes as direct consequence of yet another evolution of “The Capital”. Finally, I am going to describe some of the features of what I shall call the Alternative Truth Society (ATS). I hope that I can show that ATS and CI are causally related, i.e. that the reasons for their emergence are the same. I will conclude that thus presented, the system of capitalism is accurately illustrated. The purpose of this text is to solely analyze phenomena and not argument for or against any postulation or position.

Keywords: capitalism; social ecosystems; collective ideology; alternative truth

✉ **Mr. Alain Klein**

ORCID ID 0000-0001-6961-9651
133. "A. S. Pushkin" High School
Sofia, Bulgaria
E-mail: alainklein42@gmail.com